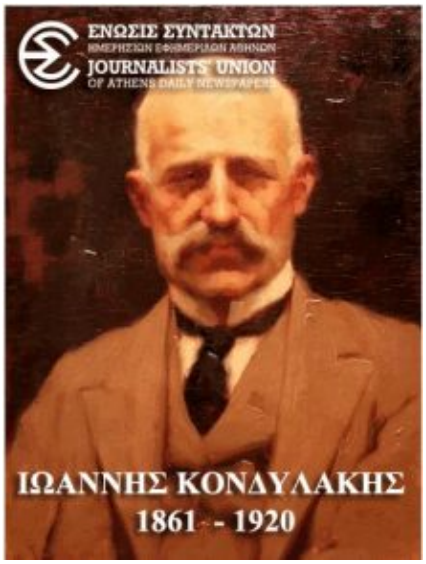
Δελτίο Τύπου: Αφιέρωμα της ΕΣΗΕΑ για τα 100 Χρόνια από το θάνατο του Ιωάννη Κονδυλάκη Δημοσιογράφου – Λογοτέχνη Πρώτου Προέδρου της ΕΣΗΕΑ

Στις 25 Ιουλίου 2020, συμπληρώνονται εκατό χρόνια από το θάνατο του πρώτου προέδρου της ΕΣΗΕΑ, δημοσιογράφου και λογοτέχνη Ιωάννη Κονδυλάκη.

Γεννημένος σε μια εποχή πολύ παραγωγική όσον αφορά την πνευματική δημιουργία, αλλά και πολύ δύσκολη από οικονομικής άποψης για τους πνευματικούς δημιουργούς, οι οποίοι, στην πλειονότητά τους για βιοποριστικούς λόγους έγραφαν στον Τύπο, ο σπουδαίος αυτός Βιαννίτης χρονογράφος, μέσα από τα δημοσιεύματά του στις Αθηναϊκές εφημερίδες, που εκτείνονται σε περίοδο άνω της 20ετίας κατόρθωσε να καθιερωθεί στη συνείδηση των αναγνωστών και να θεμελιώσει το δημοσιογραφικό ενδιαφέρον.

Διπλή προσωπογραφία

του Ιωάννη Κονδυλάκη,
που φιλοξενείται στη
Βιβλιοθήκη της ΕΣΗΕΑ
(ελαιογραφία σε ξύλο,
Γ. Ν. Ροϊλού)

Τα πρώτα χρόνια

Γεννήθηκε στη Βιάννο της Κρήτης το 1861, σε μια εποχή που η Κρήτη, ασφυκτιούσε κάτω από τον ζυγό των Οθωμανών. Όταν το 1866 ξέσπασε η Κρητική Επανάσταση, η οικογένεια του Κονδυλάκη έφυγε από το νησί και εγκαταστάθηκε στον Πειραιά.

Το 1877, σε ηλικία δεκαέξι ετών, συνεπαρμένος από το πατριωτικό και επαναστατικό πνεύμα της εποχής, ο Κονδυλάκης εγκατέλειψε το Γυμνάσιο και κατέβηκε στην Κρήτη για να λάβει μέρος στον αγώνα. Γύρισε στην Αθήνα μερικά χρόνια αργότερα, και τελείωσε, καθυστερημένα, τη Βαρβάκειο Σχολή σε ηλικία 23 ετών, «μυστακοφόρος και σοβαρός», όπως είχε πει ο ίδιος, αυτοσαρκαζόμενος.

Την ίδια χρονιά δημοσιεύεται το πρώτο του διήγημα, «Η Κρήσσα Ορφανή», στο περιοδικό «Εστία», σημαδεύοντας την είσοδό του στη λογοτεχνία. Ταυτόχρονα, φοιτά στην Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών, χωρίς ποτέ να αποφοιτήσει, καθώς αναγκάζεται διαρκώς να εργάζεται για να ζήσει. Παράλληλα, γράφει στην «Εφημερίδα» του Δημητρίου Κορομηλά.

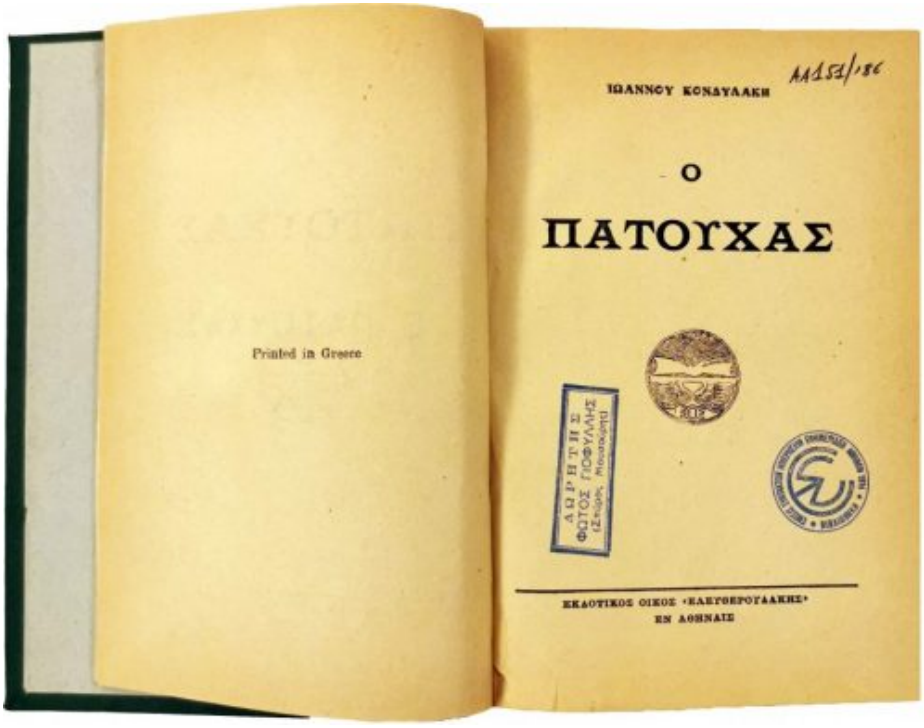
Η αγάπη του για τη Δημοσιογραφία

Το 1885, αποφασίζει, για οικονομικούς λόγους, να αποδεχθεί μία θέση δημοδιδασκάλου στο Μόδι Χανίων, θέση που γρήγορα εγκατέλειψε για να ασχοληθεί με τη δημοσιογραφία στον Χανιώτικο Τύπο και συγκεκριμένα την εφημερίδα «Άμυνα». Το 1889 κάνει το πρώτο του εκδοτικό βήμα με την εφημερίδα «Νέα Εβδομάδα». Η αρθρογραφία του, όμως, κρίνεται ενοχλητική από τις Τουρκικές αρχές του νησιού και τον ίδιο χρόνο εκτοπίζεται,

επιστρέφει στην Ελλάδα και εγκαθίσταται οριστικά στην Αθήνα.

Ασχολείται και πάλι με την δημοσιογραφία, συνεργαζόμενος με τις εφημερίδες «Άστυ», «Σκριπ» και «Εστία», χρησιμοποιώντας διάφορα ψευδώνυμα όπως «Κονδυλοφόρος», «Δον Κανάγιας», «Jean Sans Terre», που απέδιδε στα Ελληνικά σαν «Ιωάννης Ακτήμων» και, φυσικά, αυτό που τον καθιέρωσε, το «Διαβάτης». Όλα του τα ψευδώνυμα χαρακτηρίζονταν από χιούμορ και μια διάθεση αυτοσαρκασμού, ειδικά το «Jean Sans Terre» και η ελληνική του μετάφραση, δηλωτικά της χρόνιας φτώχειας που τον ταλαιπωρούσε.

Με το ψευδώνυμο «Διαβάτης» έγραψε, επί είκοσι χρόνια, περισσότερα από έξι χιλιάδες χρονογραφήματα στην εφημερίδα «Εμπρός», της οποίας υπήρξε και αρχισυντάκτης. Χρονογραφήματα που διακρίθηκαν για την οξεία παρατηρητικότητά τους, το χιούμορ τους, αλλά και για την κομψότητα του ύφους έκφρασης και την καλαισθησία τους.

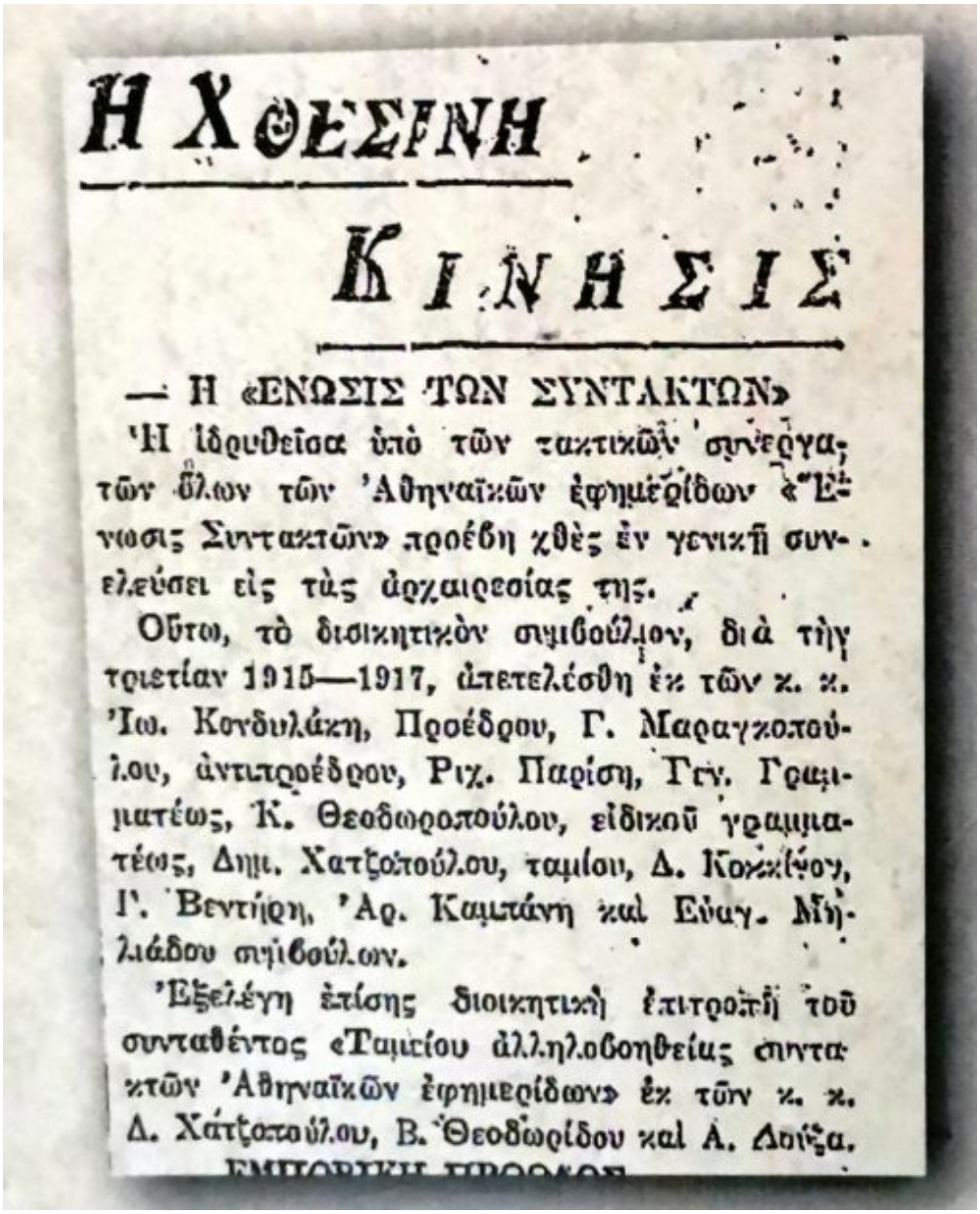

«Ο Πατούχας», η υπόθεση διαδραματίζεται στη διάρκεια της κρητικής επανάστασης του 1892. Ένα μυθιστόρημα που θεωρείται από τα πιο πρωτοπόρα.

Το λογοτεχνικό του Έργο

Ο Ιωάννης Κονδυλάκης αυτοδικαίως κατέχει μια θέση στο Πάνθεον των αξιολογότερων Ελλήνων λογοτεχνών. Ξεκίνησε γράφοντας ηθογραφικά διηγήματα, για να καταλήξει σε ένα από τα ωραιότερα και πιο ολοκληρωμένα μυθιστορήματα της ελληνικής πνευματικής παραγωγής, τον «Πατούχα», που, πέρα από τις επανειλημμένες εκδόσεις του, διασκευάστηκε για το θέατρο, με γνωστότερο ερμηνευτή τον Μάνο Κατράκη.

Το έργο, όμως, του Κονδυλάκη δεν εξαντλείται στον «Πατούχα». Έχει δημοσιεύσει μεγάλη σειρά διηγημάτων και μυθιστορημάτων, είναι δε στο σύνολό του σημαντικό γιατί, πέρα από τη λογοτεχνική του αξία, μας δίνει πλήθος πληροφοριών για την κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή της επαναστατημένης Κρήτης. Εδώ παρεισφρέει ο δημοσιογράφος, ο χρονογράφος, ο οποίος τελικά μας παραδίδει ένα εκπληκτικό ψυχογράφημα του συμπατριώτη του Κρητικού, ζωγραφισμένο με όλη την παρατηρητικότητα και την οξυδέρκεια που τον χαρακτηρίζουν.

Η ΧΘΕΣΙΝΗ

ΚΙΝΗΣΙΣ

— Η «ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ»

Ἡ ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν τακτικῶν συνεργατῶν ὅλων τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων «Ἕνωσις Συντακτῶν» προέβη χθὲς ἐν γενικῇ συνελεύσει εἰς τὰς ἀρχαιρεσίας της.

Οὕτω, τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, διὰ τὴν τριετίαν 1915—1917, ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ. κ. Ἰω. Κονδυλάκη, Προέδρου, Γ. Μαραγκοπούλου, ἀντιπροέδρου, Ριχ. Παρίση, Γεν. Γραμματέως, Κ. Θεοδωροπούλου, εἰδικοῦ γραμματέως, Δημ. Χατζοπούλου, ταμίου, Δ. Κοκκίνου, Γ. Βεντήρη, Ἀρ. Καμπάνη καὶ Εὐαγ. Μηλιάδου συμβούλων.

Ἐξελέγη ἐπίσης διοικητικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ συνταθέντος «Ταμείου ἀλληλοβοηθείας συντακτῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων» ἐκ τῶν κ. κ. Δ. Χάτζοπούλου, Β. Θεοδωρίδου καὶ Α. Δούκα.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ

Άρθρο της εφημερίδας «Εμπρός» για τη συγκρότηση του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της «Ένωσις Συντακτών» υπό την προεδρία του Ιωάννη Κονδυλάκη.

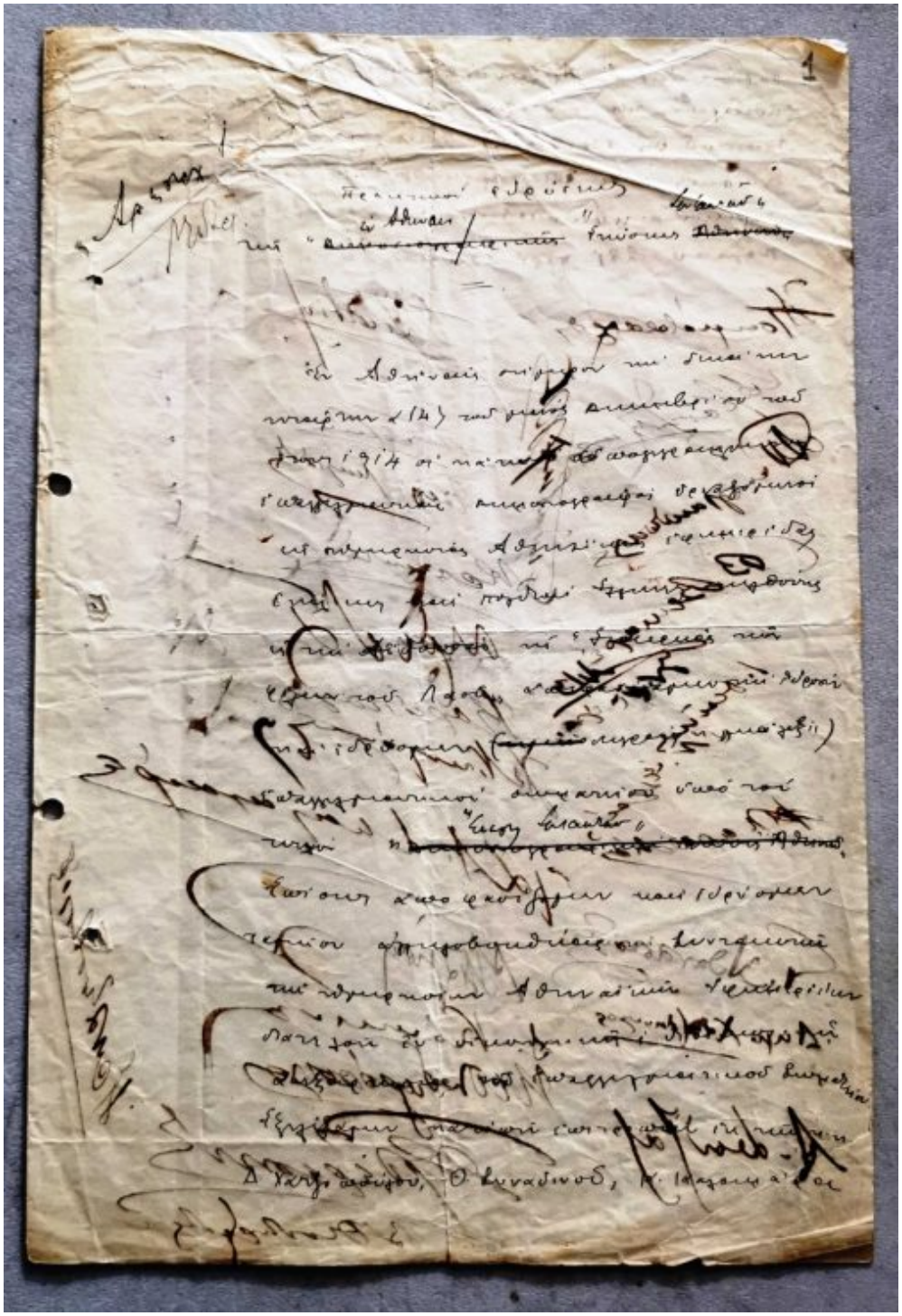
Πρώτος Πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών

Το 1914, οι δημοσιογραφικοί κύκλοι, τιμώντας τον Ιωάννη Κονδυλάκη και το έργο του, τον ανακηρύσσουν πρώτο Πρόεδρο της νεοσύστατης «Ενώσεως Συντακτών», αφού τον θεωρούσαν από τους σημαντικότερους πεζογράφους της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και πατέρα του ελληνικού χρονογραφήματος.

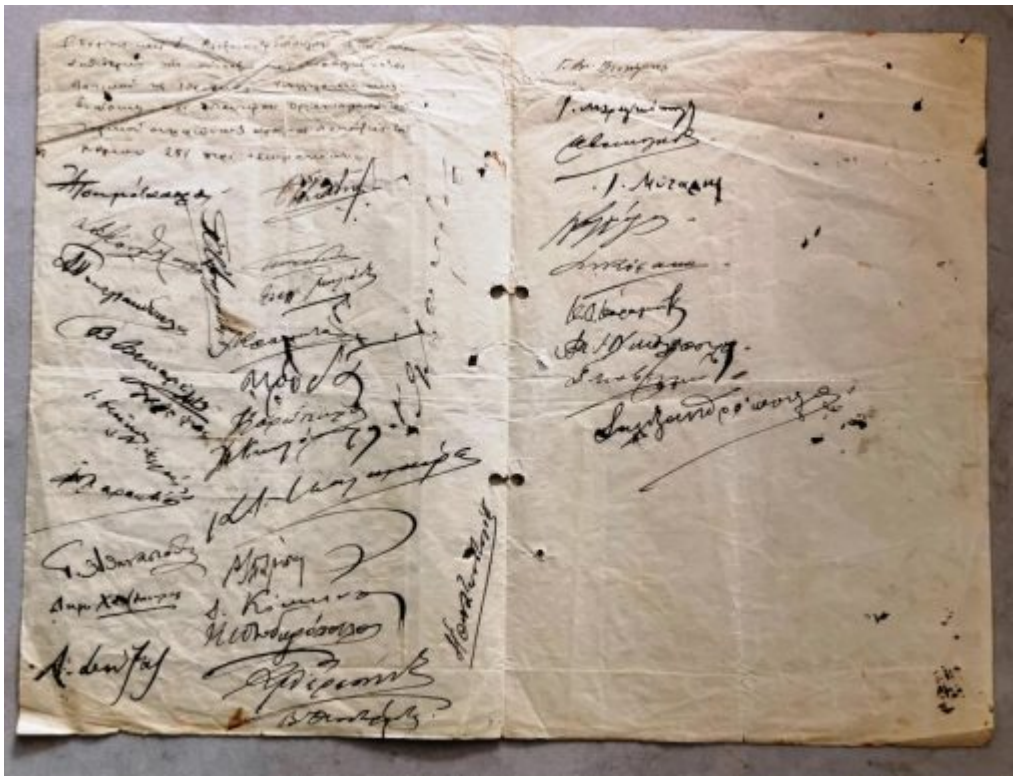
Ο ίδιος, με πίστη στο λειτούργημα που ασκούσε, αλλά και με

τραυματική, προσωπική γνώση των οικονομικών δυσκολιών, της φτώχειας, που μάστιζε τόσο τους λογοτέχνες όσο και τους δημοσιογράφους της εποχής εκείνης, αποδέχθηκε την τιμητική πρόταση να είναι ο πρώτος Πρόεδρος της «Ενώσεως Συντακτών», ενός οργάνου που θα διαφύλαττε και θα προωθούσε όλες τις πτυχές του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, ιδανικό που υπηρέτησε πάντοτε πιστά και αταλάντευτα.

Η μεγάλη αυτή τιμητική διάκριση προς τον Ιωάννη Κονδυλάκη την εποχή εκείνη δεν ήταν βεβαίως τυχαία. Εξέφραζε την αναγνώριση για την προσφορά του στα γράμματα, προσφορά που εκφράστηκε με τα περίφημα έργα του, πέραν του «Πατούχα»: «Διηγήματα», «Η Γραμβούσα», «Η ολοκαύτωσις του Αρκαδίου», «Οι Άθλιοι των Αθηνών», «Όταν ήμουν Δάσκαλος» και «Η Πρώτη Αγάπη», που εκδόθηκε το 1919 στα Χανιά και μάλιστα στη δημοτική γλώσσα παρότι ήταν λάτρης, υμνητής και άριστος χειριστής της καθαρεύουσας.

14 Δεκεμβρίου 1914: Η ιδρυτική διακήρυξη της «Ενώσεως Συντακτών»

Εκδρομή των πρώτων μελών της ΕΣΗΕΑ στου Αμπελόκηπους με τον πρώτο πρόεδρο Ι. Κονδυλάκη.

Η επιστροφή στην Κρήτη

Το 1916 εγκατέλειψε τη δημοσιογραφική του δραστηριότητα και ένοιωσε την ανάγκη να βρεθεί κοντά στον τόπο του και στους δικούς του. Άρχισε να νοσταλγεί έντονα την Κρήτη, να αναζητεί

την Βιάννο, να λαχταρά τη φύση και τη ζωή στο χωριό του.

Το 1918 αποχαιρέτησε οριστικά την Αθήνα, χαρίζοντας τα βιβλία του στους φίλους του για να τον θυμούνται κι επέστρεψε στη γενέτειρά του. Με έντονα τα σημάδια της κούρασης από την ζωή που βίωσε με τόσο εντατικό τρόπο, ήλπιζε ότι η επιστροφή στο χωριό θα τον βοηθούσε να βρει τη χαμένη ελπίδα και τις δυνάμεις του για να ολοκληρώσει το έργο του.

Την ίδια χρονιά, μετά από ένα ταξίδι που έκανε στην Αλεξάνδρεια, προσκεκλημένος Αλεξανδρινού εμπόρου βαμβακιού με σκοπό την έκδοση μιας εφημερίδας, σχέδιο που τελικά ναυάγησε, ο Κονδυλάκης εμπνεύστηκε ένα υπέροχο χρονογράφημα, το «Μια περιπέτεια από Χανίων εις Αλεξάνδρειαν», το οποίο δημοσιεύθηκε υπό την μορφή σειράς άρθρων στην Ηρακλειώτικη «Νέα Εφημερίδα». Στο συγκεκριμένο έργο κάνει μάλιστα μία γλωσσική στροφή, εγκαταλείποντας την απλή καθαρεύουσα προς χάριν της Δημοτικής, στροφή η οποία τον ακολούθησε μέχρι τέλους.

Στις 25 Ιουλίου του 1920, στις 4 η ώρα το πρωί, άφησε την τελευταία του πνοή σε ηλικία πενήντα εννέα ετών, στο Πανάνειο Νοσοκομείο Ηρακλείου, προσβεβλημένος από ημιπληγία.

Ο Ιωάννης Κονδυλάκης εξακολουθεί, όμως, να ζει μέσα από το αθάνατο έργο του. Χαρακτηρίσθηκε ως ο πατέρας του ελληνικού χρονογραφήματος και όπως χαρακτηριστικά έγραψε γι’ αυτόν ο

Κωστής Παλαμάς:

«Ο Κονδυλάκης εμόρφωσε το χρονογράφημα με όλην την πρωτοτυπίαν και την ευρυθμίαν του ταλάντου του. Χωρίς έντασιν και μεγαληγορίαν, και λυρικήν ή ρητορικήν ευγλωττίαν, και διακόσμησιν της φράσεως και σπανιότητα της λέξεως, ησύχως, οιονεί απλάστως, με κοινά και καθιερωμένα ονόματα και σχήματα της δημοσιογραφικής καθαρευούσης αυτοσχεδιάζων αφροντίστως, ως εφαίνετο, εις τα τραπέζια, συχνά πυκνά, των καφενείων τα χρονογραφήματά του τα διέπλαττεν εν τούτοις εν ταυτώ εις κοινωνιολογικά αρθρίδια, εις ψυχαγωγικάς διηγήσεις, εις κριτικάς γνωμοδοτήσεις, εις ευτραπέλους ιστορίας, εις γραμμάς, απαραιτήτους πλέον καθισταμένας δια το πολύ των αναγνωστών φύλλον, οποίον το ‘Εμπρός’, μέσα εις τας οποίας το χιούμορ και η παρατήρησις, το παίγνιον και η σοβαρότης συνεπλέκοντο δυσδιακρίτως, αλλά διά τούτο και καθίσταντο ευάρεστοι και επιζήτητοι».